

Urszula Magdalena Sagun

Zespół Szkół Specjalnych w Grajewie

Wykorzystanie Metody Dobrego Startu

w rewalidacji dzieci upośledzonych umysłowo

Copyright of Geowebtech, Inc. <http://www.geowebtech.com>

Spis treści

	strona
Wstęp	3
I. Założenia i cele Metody Dobrego Startu	4
II. Struktura i organizacja zajęć prowadzonych Metodą Dobrego Startu	5
III. Zastosowanie Metody Dobrego Startu do pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo	7
1. Materiał muzyczny i graficzny "Piosenki do rysowania"	7
2. Zabawowa forma zajęć	8
3. Modyfikacje dotyczące organizacji zajęć	9
4. Dostosowanie programu zajęć i sposobów jego realizacji do potrzeb dzieci upośledzonych umysłowo	10
Zakończenie	15
Bibliografia	17
Aneks	18

Wstęp

Z Metodą Dobrego Startu zetknęłam się, bardzo powierzchownie, już na początku lat 80-tych, podczas studiów pedagogicznych na Uniwersytecie Gdańskim. Wówczas jednak, a także i wiele lat później - już jako aktywny pedagog - nie miałam w sobie wystarczającej motywacji, aby bliżej zainteresować się tym sposo-

bem pracy z dziećmi. Ta motywacja zaczęła rodzić się we mnie, gdy w 1992 roku zajęłam się nauczaniem dzieci głębiej upośledzonych umysłowo. Wtedy zrozumiałam, jak bardzo jeszcze niedoskonały jest mój warsztat pracy. Zaczął się w moim życiu okres poszukiwań nowych rozwiązań poprzez lekturę, uczestnictwo w warsztatach i szkoleniach, wymianę doświadczeń z innymi pedagogami. W ten sposób ponownie odkryłam Metodę Dobrego Startu, zaadaptowaną do polskich warunków w latach 60 - tych przez Martę Bogdanowicz na podstawie francuskiej metody Bon Départ. Nawiązałam kontakt z Polskim Towarzystwem Dysleksji w Gdańsku i tam na przełomie lat 1996/1997 uczestniczyłam w specjalistycznym kursie licencyjnym z zakresu terapii Metodą Dobrego Startu. Od września 1996 roku prowadzę zajęcia rewalidacyjne z wykorzystaniem MDS w Zespole Szkół Specjalnych w Grajewie.

W niniejszej pracy przedstawię założenia i cele Metody Dobrego Startu, opiszę strukturę i organizację zajęć prowadzonych tą metodą oraz sposoby jej modyfikacji w celu dostosowania do specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci upośledzonych umysłowo. Na zakończenie przedstawię refleksje dotyczące prowadzonych przeze mnie zajęć pod kątem ich realizacji i efektywności. W aneksie umieszczę wybrane narzędzia diagnostyczne, które stosuję do określenia poziomu funkcjonowania uczniów uczestniczących w zajęciach. Przedstawię także tabelę wzorów graficznych, wybrane wzory kart ćwiczeń i uproszczone scenariusze zajęć.

I. Założenia i cele Metody Dobrego Startu

Metoda Dobrego Startu w swej pierwotnej postaci została opracowana głównie z myślą o dzieciach w normie intelektualnej, lecz o dysharmonijnym rozwoju. W latach 70 - tych prowadzono tą metodą terapię dzieci z zaburzeniami lateralizacji, z dysleksją, dysgrafią, dysortografią. Zebrane podczas tych zajęć doświadczenia, obserwacje i badania efektywności metody dały podstawy do dokonania jej modyfikacji i zaadaptowania do potrzeb innych grup dzieci.

Obecnie Metoda Dobrego Startu uznawana jest za metodę o wielostronnym zastosowaniu w pracy z dziećmi, których wiek rozwoju przekracza 3 lata. Metodę tę stosuje się w profilaktyce - w okresie przygotowywania 4; dzieci do podjęcia edukacji szkolnej, w ramach ćwiczeń poprzedzających naukę czytania i pisanie oraz w procesie usprawniania ruchowego i manualnego. W tym aspekcie MDS należy postrzegać jako sposób oddziaływania na dzieci pełnosprawne intelektualnie w wieku przedszkolnym. Szczególne znaczenia ma przy tym metoda w terapii dzieci z ryzyka dysleksji, dzieci leworęcznych lub o nieustalonej lateralizacji oraz dzieci przejawiających zaburzenia zachowania wskutek nieprawidłowego przebiegu procesów emocjonalnych. Metodę Dobrego Startu stosuje się również w rehabilitacji psychomotorycznej dzieci globalnie opóźnionych w rozwoju.

Próby wprowadzenia MDS do szkół specjalnych dotyczyły początkowo oddziaływania na młodsze dzieci upośledzone umysłowo w stopniu lekkim. Ponieważ efekty pracy tą metodą były zadowalające, rozszerzono jej stosowanie na inne placówki: przedszkola specjalne, szkoły życia i szkoły integracyjne. Metoda przynosi ponadto dobre efekty w terapii dzieci autystycznych, psychotycznych i z głębokimi zaburzeniami centralnego układu nerwowego.

W odniesieniu do wszystkich grup dzieci Metoda Dobrego Startu ma walor diagnostyczny. Pozwala bowiem na drodze obserwacji dziecka - jego zachowania, trudności podczas ćwiczeń i analizy czynionych błędów - wnioskować o rodzaju i głębokości występujących zaburzeń.

Założeniem Metody Dobrego Startu jest równoczesne rozwijanie funkcji językowych, motorycznych i spostrzeżeniowych (wzrokowych, słuchowych, dotykowych, kinestetycznych) oraz usprawnianie u dziecka współdziałania pomiędzy tymi funkcjami, czyli integracji percepcyjno - motorycznej. Celem ćwiczeń jest aktywizowanie i korygowanie zaburzeń rozwoju psychoruchowego. Ćwiczenia prowadzą do większej harmonii tego rozwoju: wyższego poziomu i współdziałania funkcji intelektualnych i instrumentalnych, a przez to do celowego wykonywania ruchów we właściwym czasie i przestrzeni. Ćwiczenia pomagają dzieciom opanować złożone czynności czytania i pisania, przyczyniają się do wyrównania dysharmonii rozwojowych w przypadku dzieci z mikrouszkodzeniami mózgu, a dzieciom upośledzonym umysłowo pomagają zmniejszyć trudności w zakresie opanowania umiejętności samoobsługowych i szkolnych. Ćwiczenia mają też istotny walor dotyczący uspołecznienia dzieci - likwidują napięcia, poprawiają poziom zaradności i samodzielności, uczą samokrytycyzmu. Metoda Dobrego Startu jest jedną z niewielu metod terapii oddziałujących w tak wielokierunkowy sposób na wszystkie niemal sfery funkcjonowania dziecka. Nie może być jednak traktowana jako jedyna forma rehabilitacji, lecz jako jedna z form usprawniania zaburzonego dziecka funkcji.

II. Struktura i organizacja zajęć prowadzonych Metodą Dobrego Startu

Marta Bogdanowicz w ciągu niemal 30 lat pracy nad rozwijaniem Metody Dobrego Startu opracowała jej trzy podstawowe formy:

1. "Piosenki do rysowania" - dla dzieci najmłodszych w celu aktywizowania ich rozwoju oraz dla dzieci starszych upośledzonych umysłowo w głębszym stopniu;
2. "Piosenki i znaki" - dla dzieci w wieku przedszkolnym w celu przygotowania do nauki czytania i pisania, dla dzieci z ryzyka dysleksji i dla starszych, opóźnionych w rozwoju dzieci w okresie poprzedzającym naukę liter;
3. "Piosenki na literki" – dla uczniów rozpoczynających naukę czytania i pisanie oraz dla uczniów dyslektycznych, dla uczniów kl. "0" i "1" w celu polisensorycznego uczenia się liter, dla dzieci opóźnionych w rozwoju, które mają trudności w nauce czytania i pisanie.

Najnowszą wersją metody jest program Marty Bogdanowicz i jej asystentek Małgorzaty Barańskiej i Ewy Jakackiej "Od piosenki do literki" zawierającej pominięte w poprzednich pracach litery typowe dla języka polskiego (dwuznaki, zmiękczenia, ą, ę, ó, ż).

Wszystkie modyfikacje Metody Dobrego Startu mają wspólny model dotyczący struktury zajęć. Nie jest to jednak model sztywny, a raczej stanowi podstawę do twórczej koncepcji zajęć dla osoby je prowadzącej. Model ten, a także sposób organizacji zajęć zmienia się w zależności od wieku dzieci, poziomu ich rozwoju i formy zajęć. Przede wszystkim realne możliwości i ograniczenia uczestników powinny dyktować, jak należy modyfikować strukturę zajęć, aby jak najpełniej odpowiadała ona potrzebom dzieci.

Struktura zajęć MDS przedstawia się następująco:

I. Zajęcia wprowadzające

II. Zajęcia właściwe

- ćwiczenia ruchowe
- ćwiczenia ruchowo - słuchowe
- ćwiczenia ruchowo - słuchowo - wzrokowe

III. Zajęcia końcowe

Celem zajęć wprowadzających jest pobudzenie u dzieci zainteresowania rozpoczynającą się aktywnością, usprawnienie niektórych funkcji psychomotorycznych i językowych oraz orientacji w schemacie ciała i przestrzeni. W trakcie tych zajęć dzieci poznają też piosenkę, która będzie towarzyszyła dalszym ćwiczeniom. Podczas omawiania treści piosenki prowadzone są ćwiczenia kształtujące kompetencję językową zarówno w aspekcie odbioru, jak i budowania wypowiedzi.

Pierwszym etapem zajęć właściwych są ćwiczenia ruchowe. Mają one charakter zabawy ruchowej nawiązującej do tekstu poznanej piosenki. Główny nacisk kładzie się tu na usprawnianie motoryki rąk i koordynacji ruchów ciała.

Kolejny etap to ćwiczenia ruchowo - słuchowe, podczas których dzieci, śpiewając piosenkę, wystukują jej rytm na woreczkach z piaskiem, instrumentach perkusyjnych lub zastępujących je przedmiotach codziennego użytku. Ćwiczenia te uczą dzieci wykonywania ruchów za pomocą dłoni, pięści, palców, nóg w rytm jednocześnie śpiewanej piosenki. Na tym etapie dzieci przejawiają często dużą inicjatywę, proponując własne sposoby ilustrowania ruchem rytmu i tekstu piosenki.

Najtrudniejszym natomiast dla dzieci etapem zajęć są ćwiczenia ruchowo - słuchowo - wzrokowe. Dochodzi tu do ćwiczeń element wzrokowy - wzór graficzny, który dzieci kreślą w rytm jednocześnie śpiewanej piosenki. Ten etap zajęć rozpoczyna się od demonstracji i omówienia wzoru. Wzór odpowiada zwykle w pewien sposób treści piosenki, a rytm piosenki - graficznym elementem wzoru lub literę. W dalszej części zajęć dzieci poznają wzór polisensorycznie. Stosuje się tu plansze z wzorami lub literami o różnej fakturze, po których dzieci wodzą palcem w rytm śpiewanej lub słuchanej piosenki. Wielozmysłowe uczenie się wzoru poprzedza jego reprodukcja. Na wstępie odbywa się ono wyłącznie za pomocą rąk i palców - bez przyborów do rysowania. Dzieci kreślą wzór w powietrzu, na podłodze, na powierzchni stołu, na tackach posypanych kaszą manną lub mąką - używają do tego celu dłoni i palców. Następnie wzór reprodukcja jest na dużej powierzchni - tablicy, arkuszu szarego papieru - używa się tu kredy, węgla, grubego pędzla, farb plakatowych. Ponieważ

przebieg ćwiczeń uwzględnia zasadę stopniowania trudności, powierzchnia kreślnego wzoru zostaje ograniczana coraz bardziej - aż do liniatury zeszytu. Zmieniają się też narzędzia graficzne: flamaster, kredka świecowa, ołówek, długopis. Częste zmienianie przyborów do rysowania uczy dziecko prawidłowego sposobu ich trzymania i regulowania siły nacisku, a więc kontrolowania napięcia mięśniowego. Odtwarzanie wzoru odbywa się wielokrotnie po tym samym śladzie - na dużych płaszczyznach lub w formie szlaczków na płaszczyznach mniejszych. Celem ćwiczeń ruchowo - słuchowo - wzrokowych jest nauczenie dzieci określonych nawyków ruchowych związanych z kreśleniem linii i rytmicznego wykonania ćwiczenia w określonym miejscu i czasie. Po wykonaniu zadania wszystkie prace są prezentowane i wspólnie omawiane. Jest to okazja do pochwały dzieci za włożony w pracę wysiłek, a ponadto kształcenie nawyku samokontroli. Dzieci dostrzegają błędy w pracach własnych i kolegów, porównują te prace z oryginalnym wzorem, co pozytywnie wpływa na mechanizmy samokontroli.

Podczas zajęć końcowych stosuje się ćwiczenia relaksacyjne, oddechowe, krótki trening autogenny lub różne techniki masażu.

Zajęcia Metodą Dobrego Startu prowadzone są zwykle z grupą dzieci. Mogą mieć one charakter zajęć dydaktycznych, gdy prowadzi się je z grupą cztero-, pięcio-, czy sześciolletnich dzieci w przedszkolu masowym czy klasie zerowej. Zajęcia prowadzi się też w ramach 6 - 8 osobowych zespołów korekcyjno - kompensacyjnych, do których kwalifikuje się dzieci o wybiórczych opóźnieniach niektórych funkcji. Gdy dziecko jest małe lub starsze, lecz o głębokich zaburzeniach rozwoju zajęcia można prowadzić indywidualnie.

Przy przystępowaniu do prowadzenia zajęć należy dokładnie ustalić sprawy organizacyjne, a więc liczebność grupy, czas i miejsce spotkań, obecność osób wspomagających (przy indywidualnych zajęciach prowadzonych w parze). Trzeba także opracować ramowy roczny program pracy z dziećmi, materiał do ćwiczeń i niezbędne pomoce do zajęć. W początkowych zajęciach prowadzący powinien skupić się na wnikliwej obserwacji dzieci w celu ustalenia poziomu ich funkcjonowania w poszczególnych sferach rozwojowych. Przeprowadzenie takiej diagnozy pozwoli następnie dostosować sposób prowadzenia zajęć i ich tempo do faktycznych potrzeb i możliwości dzieci.

III. Zastosowanie Metody Dobrego Startu do pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo

1. Materiał muzyczny i graficzny "Piosenki do rysowania".

Początkowo Metoda Dobrego Startu była wykorzystywana wyłącznie w pracy z dziećmi z normą intelektualną w celu aktywizowania ich rozwoju lub korygowania zaburzeń, gdy rozwój ten przebiegał nieharmonijnie. Materiały metodyczne opracowane do zajęć MDS uwzględniały możliwości psychofizyczne pełnosprawnych dzieci w wieku 5 - 10 lat i okazały się zbyt trudne, a więc nieprzydatne w pracy z dziećmi młodszymi lub o poważnie zaburzonym rozwoju.

Przełomem w dostosowaniu Metody Dobrego Startu do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi było opracowanie zestawu ćwiczeń "Piosenki do rysowania" autorstwa Marty Bogdanowicz i Danuty Szlagowskiej. Doświadczenia nauczycieli, terapeutów i rodziców pokazały, iż po spełnieniu pewnych warunków merytorycznych i organizacyjnych posługiwanie się metodą w tej formie w odniesieniu do dzieci niepełnosprawnych jest możliwe i bardzo potrzebne. Dowiedli tego terapeuci pracujący z dziećmi autystycznymi skupieni w Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Autystycznym w Gdańsku, a także nauczyciele i rodzice współpracujący z Fundacją „Daj Szansę” w Toruniu prowadzący indywidualnie terapię dzieci z uszkodzeniem CUN. Zmodyfikowaną metodą pracuje się obecnie w licznych przedszkolach specjalnych i integracyjnych, w szkołach życia i w szkołach specjalnych na terenie całego kraju.

Zestaw „Piosenki do rysowania” zawiera podręcznik z propozycjami scenariuszy zajęć, kasetę magnetofonową z piosenkami, plansze z wzorami graficznymi i karty ćwiczeń do poszczególnych piosenek i wzorów. Materiał graficzny obejmuje 25 wzorów, natomiast materiał muzyczny - 65 piosenek. Do każdego wzoru dobrano 2 - 3 piosenki, aby zajęcia można było prowadzić w sposób jak najbardziej atrakcyjny. Przy doborze piosenek brano pod uwagę związek treści ze wzorem, wiek i poziom rozwoju dzieci i związane z tym możliwości w zakresie percepcji i wykonania utworów, związek tempa melodii i cech metro - rytmicznych ze wzorem graficznym. Wzory graficzne ułożone zostały według stopnia narastania trudności. Początkowe wzory to kropki i przecinki, natomiast końcowe - wielokąty. W Metodzie Dobrego Startu wzory mają w zasadzie charakter abstrakcyjny, jednak w „Piosenkach do rysowania” - z uwagi na odbiorcę, do którego zestaw jest adresowany - kształty wzorów przypominają dzieciom konkretne przedmioty i zjawiska (np. deszcz, twarz, jabłko, bałwana, ślimaka itp.). Niewątpliwie dzięki temu zajęcia stają się atrakcyjne, a uwaga dzieci dłużej skupiona na ćwiczeniach.

W pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo w stopniu lekkim oraz z niektórymi dziećmi umiarkowanie upośledzonymi stosuje się ponadto materiały ćwiczeniowe przeznaczone do poznawania liter. Materiały te to „Piosenki na literki” (M. Bogdanowicz, M. Tomaszewska) i „Od piosenki do literki” (M. Bogdanowicz, M. Barańska, E. Jakacka). W oparciu o te programy wprowadza się lub utrwała litery alfabetu polskiego, wykorzystując techniki uczenia się polisensorycznego. Materiał muzyczny zawiera popularne melodie ludowe lub o tematyce przedszkolnej - w wykonaniu dzieci (zapewnia to łatwość odbioru i zachęca dzieci do naśladowania śpiewu). Materiał graficzny to plansze z literami i karty ćwiczeń. Tak jak w przypadku „Piosenek do rysowania”, tak i w trakcie poznawania liter zwraca się uwagę na sposób ich kreślenia zgodnie z rytmem piosenki. Tego typu ćwiczenia dają dzieciom okazję do wielozmysłowego spostrzegania i utrwalania liter. Przebiega to tym łatwiej, że użyte wzory - litery są symbolami kojarzących się z nimi piosenek (np. do litery „A” dobrano piosenkę „Ananasy”, do litery „Dz” - „Dzwonek”, do litery „Ć” - „Ćma” itd.). Ćwiczenia wprowadzają dziecko w świat pisma, uczą posługiwania się symbolami i technicznie przygotowują do pisania.

2. Zabawowa forma zajęć.

Zabawa jest podstawową formą aktywności każdego dziecka, niezależnie od tego, czy rozwój jego przebiega prawidłowo, czy też jest opóźniony. Dzięki zabawie dziecko poszerza zakres swoich doświadczeń i rozwija wyobraźnię. Zabawa stanowi dla niego przyjemną i pożyteczną rozrywkę, która uspołecznia i aktywizuje. Dla dziecka umysłowo upośledzonego szczególnie ważny jest fakt, iż zabawa uaktywnia jego sferę motoryczną oraz angażuje zmysły, a przez nie odpowiednie procesy psychiczne. Jeżeli dodatkowo w zabawie z dzieckiem uczestniczy osoba dorosła, wówczas zabawa ta przebiega na wyższym poziomie, niż gdy dziecko bawi się samo. Samo dziecko czerpie wtedy z zabawy większe korzyści, ponieważ zaspokojona zostaje potrzeba bezpośredniego kontaktu z dorosłym, a dziecko odczuwa jego uwagę skoncentrowaną na sobie.

Zabawowa forma zajęć jest jednym z warunków zmodyfikowanej Metody Dobrego Startu przeznaczonej dla dzieci opóźnionych w rozwoju. Śpiewaniu i rysowaniu nadano charakter zabawy, w której uczestniczą dzieci i osoba dorosła (lub osoby dorosłe, jeżeli praca przebiega w parach - z rodzicami lub osobami wspomagającymi). Upośledzone umysłowo dzieci na ogół nie potrafią i nie lubią rysować (pisać), ponieważ nie odnoszą w tej dziedzinie sukcesów. Jednakże, gdy rysowanie przebiega w formie zabawy, w atmosferze akceptacji i pogody, wówczas aktywność graficzna najczęściej wywołuje u dzieci radość bez względu na efekty ich pracy. Zajęcia stają się okazją do odreagowania negatywnych napięć emocjonalnych powstałych wskutek trudności w opanowaniu technik szkolnych. Ćwiczenia w formie zabawy są dla dzieci doskonałym źródłem satysfakcji, która rzutuje na kształtowanie właściwej postawy wobec otoczenia i wobec samego siebie. Należy też podkreślić rolę czynności rytmizowanych w trakcie zajęć muzyczno - graficznych; czynności te działają kojąco na system nerwowy dziecka. Wszystko to stanowi o psychoterapeutycznych walorach zabawowej formy MDS.

3. Modyfikacje dotyczące organizacji zajęć.

Do zajęć wykorzystujących Metodę Dobrego Startu kwalifikuje się dzieci, uwzględniając ich wiek i poziom rozwoju. Wskazane jest, aby wiek rozwoju wynosił minimum 3 lata, a ponadto dziecko powinno cechować się, choćby niewielkimi, możliwościami podejmowania celowych działań i nawiązania kontaktu emocjonalnego. Należy też zwrócić uwagę, czy dziecko - chociaż na krótko - potrafi skoncentrować się na zadaniu.

Z dziećmi upośledzonymi umysłowo w stopniu lekkim wystarczające jest prowadzenie zajęć 2 - 3 razy w tygodniu po 30 - 45 minut. Grupa liczy z reguły 6 - 8 osób. Jeżeli dzieci poruszają się samodzielnie, wtedy obecność osób wspomagających nie jest wymagana. Z pomocy takich osób korzysta się, gdy dzieci mają znacznie porażone kończyny lub gdy są to dzieci małe, np. dzieci z zespołem Downa w wieku przedszkolnym. Wstępna diagnoza pozwala określić potrzeby i możliwości uczestników zajęć, a następnie zaplanować roczną pracę z nimi. W przypadku starszych dzieci czasem należy zrezygnować z opracowywania zbyt łatwych wzorów lub liter, z którymi dzieci nie mają trudności.

W zależności od poziomu rozwoju dzieci, podczas zajęć mogą występować wszystkie elementy metody lub też tylko wybrane, np. część ćwiczeń ruchowo - słuchowo - wzrokowych można prowadzić podczas osobnych zajęć.

Długość pracy nad jednym wzorem i tempo przechodzenia do wzorów trudniejszych wyznaczają same dzieci poprzez własne postępy. Podobne zasady obowiązują przy planowaniu programu pracy ze starszymi dziećmi upośledzonymi w stopniu umiarkowanym.

W przypadku dzieci młodszych o głębszych zaburzeniach rozwoju zajęcia organizuje się w mniejszych, 3 - 4 osobowych grupach. Z każdym dzieckiem - w parze pracuje osoba dorosła. Osobami tymi są najczęściej rodzice, rodzeństwo, pomoce nauczycieli, studenci, wolontariusze. Zajęcia mają charakter indywidualny, lecz jako że odbywają się w grupie, dziecko ma okazję włączyć się w grupową aktywność. Zajęcia tak organizowane mają duże znaczenie w edukacji rodziców, uczą ich bowiem, jak usprawniać dziecko w warunkach domowych. Z uwagi na krótką trwałość uwagi dzieci głębiej zaburzonych, zajęcia powinny być prowadzone często (nawet codziennie) i trwać krótko 15 - 30 minut. Podczas kolejnych zajęć realizowane są poszczególne ich etapy, utrwalane następnie w domu podczas pracy z rodzicami. Jeżeli rodzice nie mogą uczestniczyć w zajęciach z dzieckiem, wówczas otrzymują informację na temat opracowywanego ćwiczenia i doskonałą umiejętność dziecka w domu. Uczestnictwo w zajęciach rodziców i rodzeństwa dotyczy raczej zajęć organizowanych po południu w różnego typu placówkach terapeutycznych, kołach, stowarzyszeniach itp. W znacznie mniejszym stopniu udział ten jest możliwy w szkołach i przedszkolach. W szkołach życia rolę osób wspomagających przyjmują często starsi, bardziej sprawni uczniowie.

Rola osoby dorosłej we wspólnej zabawie z dzieckiem głębiej upośledzonym w ramach zajęć Metodą Dobrego Startu jest bardzo istotna. Polega ona na pomocy dziecku w podejmowaniu i realizowaniu występujących podczas zajęć ćwiczeń. Jeżeli dziecko nie jest zdolne do naśladowania demonstrowanych ćwiczeń, wówczas osoba dorosła kieruje ruchami biernymi dziecka do momentu, aż ono samo zacznie przejawiać jakiegokolwiek oznaki własnej aktywności związanej z zajęciami. Zadaniem dorosłego jest również nagradzanie dziecka za współudział w ćwiczeniu. Początkowo przeważają nagrody konkretne (słodycze, owoce itp.), a w miarę wzrostu świadomości i aktywności dziecka zwiększa się liczba nagród o charakterze społecznym.

W miarę upływu czasu i postępów czynionych przez dziecko, pomoc osoby dorosłej powinna być coraz bardziej ograniczana. Sprzyja to wyzwaniu u dzieci spon-taniczności, zaradności, usamodzielnieniu i nawiązywaniu kontaktów pomiędzy dziećmi w grupie.

4. Dostosowanie programu zajęć i sposobów jego realizacji do potrzeb dzieci upośledzonych umysłowo.

Z uwagi na specyficzne ograniczenia w funkcjonowaniu dzieci upośledzonych umysłowo, takie jak: obniżona sprawność spostrzegania, trudności w zakresie koncentracji uwagi, ograniczony zakres pamięci, opóźniony rozwój mowy - na wszystkich etapach zajęć prowadzonych Metodą Dobrego Startu konieczne jest wprowadzenie pewnych innowacji w imię dobrze pojętych potrzeb dzieci. Stąd też poszczególne rodzaje zajęć różnią się nieco od zajęć prowadzonych z dziećmi w normie intelektualnej.

Dużą wagę przywiązuje się do momentu powitania z dziećmi, które nabiera wręcz rytualnego charakteru. Powitanie dobrze jest przeprowadzać, stosując krótkie,

rytmiczne wiersze lub piosenki, w które warto jest wpleść imię dziecka. Dzieci zwykle reagują na swoje imię z dużym zaangażowaniem emocjonalnym, a to powoduje lepsze skupienie uwagi na zajęciach. W formie zabaw i płaśców przeprowadza się też ćwiczenia z zakresu orientacji przestrzennej i autoorientacji. Na początkowym etapie cyklu zajęć powitanie stosuje się zwykle w niezmienionej formie, według stałego schematu, co budzi w dzieciach poczucie bezpieczeństwa i zaufanie. Od tego - koniecznego początkowo schematyzmu - odchodzi się w miarę adaptowania się dzieci do sytuacji związanej z zajęciami.

Z uwagi na to, że dzieci umysłowo upośledzone mają trudności z rozumieniem mowy i werbalizowaniem swoich myśli i uczuć, podczas zajęć należy mówić do nich w sposób zwięzły, prosty i wyraźny. Pomimo że opracowane do zajęć piosenki są krótkie i łatwe, wiele dzieci nie potrafi zapamiętać ich tekstu. W tej sytuacji dzieci albo w ogóle rezygnują ze śpiewania, albo też uczestniczą w śpiewie dorosłego, wypowiadając użyte w piosence jednosylabowe wyrazy dźwiękonaśladowcze (np. hop - hop, tup - tup, tru - tu - tu, miau - miau itp.).

U dzieci globalnie opóźnionych w rozwoju dominuje myślenie spostrzeżeniowo - ruchowe i konkretno - obrazowe. Z tego względu podczas nauki piosenki należy korzystać w dużej mierze z naturalnych przedmiotów, które są związane z realizowaną tematyką ćwiczeń i które dzieci mogą poznawać w sposób polisensoryczny. Ponieważ tematyka utworów muzycznych związana jest z najbliższym otoczeniem dziecka, dostarczenie dzieciom takich przedmiotów nie powinno sprawiać trudności. Pracując nad zrozumieniem treści piosenki przez dzieci udostępnia się im naturalne eksponaty - tak więc dzieci mogą jeść jabłko, głaskać kota, turlać piłkę, dotykać bombek na choince, wachać grzyby itd. W przypadku nielicznych piosenek, których skojarzenie z konkretem jest niemożliwe, stosuje się wyraźne obrazy i ilustracje.

Do specyficznych potrzeb dzieci o głębiej zaburzonym rozwoju dostosowuje się też zajęcia ruchowe. Ponieważ dzieci te przejawiają znaczne trudności w zakresie wyobrażenia sobie obrazu i ruchu oraz ich imitowania, nie prowadzi się z nimi ćwiczeń ruchowych w formie ilustrowania ruchem treści piosenki. Podczas tego etapu zajęć korzysta się natomiast z powodzeniem z wybranych elementów Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne (z uproszczonym komentarzem nawiązującym do treści piosenki). Za wykorzystaniem elementów tej metody przemawia fakt, iż ćwiczenia w niej występujące zawierają w sobie pierwiastek bliskości fizycznej i emocjonalnej. Ponadto ćwiczenia te powodują powstawanie u dzieci doznań wyływających z własnego ciała i odczuwanie go w przestrzeni, dają dziecku poczucie jego odrębności od tego, co go otacza. Ćwiczenia ogólnie aktywizują dziecko i przyczyniają się do tworzenia więzi interpersonalnych.

W zajęciach ruchowych prowadzonych z dziećmi upośledzonymi umysłowo w stopniu lekkim oraz z niektórymi upośledzonymi umiarkowanie prowadzi się proste układy ćwiczeń w formie naśladowczej. Zwykle ma to charakter popularnej zabawy ruchowej, toru przeszkód itp. Dobre efekty przynoszą na przykład ćwiczenia przy piosence „Ojciec Wirgiliusz”, gdzie dzieci naśladowują ruchy prowadzącego zajęcia lub jednego z kolegów.

Najmniej modyfikacji dotyczących dostosowania Metody Dobrego Startu do potrzeb dzieci niepełnosprawnych umysłowo wymagają ćwiczenia ruchowo - słuchowe. Dzieci z reguły dobrze radzą sobie z rytmem i melodią piosenki i szybko uczą się dostosowywać do niej ruchy swego ciała. W przypadku dzieci z poważnymi zaburzeniami w zakresie koncentracji uwagi i w sferze kontaktu dzieci wykonują począt-

kowo te ćwiczenia w sposób bierny - prowadzone dłońmi partnera. Ćwiczenia ruchowo - słuchowe bardzo często są dla dzieci najatrakcyjniejszą częścią zajęć. Jest to część bardzo dynamiczna, w której wykorzystuje się interesujące dla dzieci pomoce dydaktyczne. Jedną z tych pomocy są woreczki o wymiarach 10 cm x 30 cm wypełnione materiałem sypkim (piaskiem, kaszą manną, grochem itp.) Praca „na woreczkach” polega na ich głaskaniu, klepaniu, uciskaniu, stukaniu w nie dłońią, pięścią, łokciem, palcem - w rytm jednocześnie śpiewanej piosenki. Początkowo ruchy rąk prowadzone są bez przemieszczania w przestrzeni - dziecko uderza lub dotyka w centralny punkt woreczka. W przypadku najsprawniejszych dzieci z czasem woreczek zmienia się na trzy lub cztery mniejsze (10 cm x 10 cm). Ćwiczenie polega wówczas na wystukiwaniu rytmu piosenki z przemieszczeniem dłoni w przestrzeni od strony lewej do prawej. Zadania tego typu są pożądane w przypadku dzieci leworęcznych lub dzieci o nieustalonej lateralizacji, które często mylą kierunek ruchu związanego z aktywnością graficzną (dotyczy to głównie dzieci lekko upośledzonych w młodszym wieku szkolnym).

Inne pomoce do zajęć ruchowo - słuchowych to instrumenty perkusyjne i ich zastępniki: plastikowe butelki, pudełka, kubeczki z naciągniętymi gumkami aptekarskimi, pokrywki, drewniane klocki, kijki itp. Ćwiczenia z użyciem szarf, wstążek, baloników, gumy bieliznianej poprawiają koordynację pracy obu rąk. Na tym etapie zajęć wykorzystuje się też gazety, chusteczki higieniczne, serwetki, kawałki tkanin, firanek itp.

Podsumowując - w ćwiczeniach ruchowo - słuchowych korzysta się z pomocy, którymi można machać w powietrzu, stukać, uderzać - a wszystko to w celu ruchowej interpretacji rytmu piosenki.

Ćwiczenia ruchowo - słuchowo - wzrokowe, jak już wcześniej wspominałam, sprawiają najwięcej trudności dzieciom zarówno pełnosprawnym, jak i niepełnosprawnym umysłowo. Ćwiczenia te angażują analizator kinestetyczno - ruchowy, słuchowy i wzrokowy, a prawidłowe ich wykonanie wymaga dobrego poziomu integracji percepcyjno - motorycznej. Ponieważ poziom tej integracji u dzieci głębiej upośledzonych jest dość niski, a sprawność manualna słabo rozwinięta - rezygnuje się podczas zajęć z etapu reprodukcji wzoru w rytm piosenki. Nie prowadzi się też abstrakcyjnych ćwiczeń rysowania wzoru ręką w powietrzu czy palcem na powierzchni stołu, ponieważ aktywność dzieci powinna być związana z konkretnym efektem pracy.

Ćwiczenia ruchowo - słuchowo - wzrokowe rozpoczyna się w sposób typowy dla struktury zajęć MDS, czyli od zademonstrowania dzieciom wzoru narysowanego grubym flamastrem na planszy. Dzieci obserwują wzór oraz - w miarę możliwości - związany z nim konkretny przedmiot, z którym zetknęły się w czasie zajęć wprowadzających. Obserwują też prowadzącego zajęcia (lub dorosłego z pary), który śpiewa piosenkę, wodząc w jej rytm palcem po wzorze lub rysując wzór kredą na tablicy.

Podczas ćwiczeń ruchowo - słuchowo - wzrokowych bardzo ważny jest dla dzieci opóźnionych w rozwoju umysłowym etap polisensorycznego uczenia się wzoru. Nie poprzestaje się więc na wzrokowym zapamiętywaniu wzoru. Dużą wartość terapeutyczną ma włączenie do nauki zmysłu dotyku. Wymaga to od prowadzącego wykonania wielu pomocy dydaktycznych - plansz z wzorami o zróżnicowanej fakturze, po których dzieci wodzą palcami. Wzory mogą być więc wylepione plasteliną lub masą solną, zwitkami bibułki lub waty; można je też wykleić ze sznurka, tasiemki, folii samoprzylepnej, papieru ściernego, grochu, fasoli, ziarenek pieprzu, nasion itp. Je-

żeli warunki prowadzenia zajęć na to pozwalają dobrze jest włączyć do nauki doznania termiczne. Dziecko może wodzić palcem po chłodnym szkle albo po warstwie szronu z lodówki. Może też rysować wzór w miseczce z gęstą, ciepłą kaszą lub budyniem. Możliwości w tym zakresie są nieograniczone, a wszystko zależy od inwencji prowadzącego i zaangażowania osób wspomagających.

Niektóre wzory, takie jak linie pionowe, poziome, ukośne, faliste a także okrąg i wielokąty można ułożyć na podłodze, posługując się sznurkiem. Ćwiczenie polega wówczas na chodzeniu po wzorze z zachowaniem odpowiedniego kierunku ruchu. Jest to cenne ćwiczenie kształcące orientację wzrokowo - przestrzenną, wymaga jednak dużego stopnia pomocy ze strony osoby dorosłej.

Następny etap ćwiczeń ruchowo - słuchowo - wzrokowych to reprodukcje wzoru. Pierwsze reprodukcje polegają na kreśleniu wzoru na tacy posypanej kaszą, mąką lub piaskiem. Początkowo ćwiczenia są wykonywane w sposób bierny bez śpiewu. Ćwiczenia te bardzo dobrze przebiegają, gdy piosenkę śpiewa partner, bowiem jej rytm pomaga dzieciom w organizacji ruchów. Z czasem poszczególne dzieci same podejmują próby śpiewu w wolnym tempie lub skandowania tekstu piosenki z jednoczesnym rysowaniem.

Reprodukcje wzoru z użyciem przyborów rysunkowych prowadzone jest zwykle z użyciem szablonów. Przymocowany do arkusza papieru lub innego podłoża szablon służy nadawaniu odpowiedniego kierunku ruchom ręki dziecka kreślącego wzór. Szablon jest najczęściej odpowiednich rozmiarów brystolem z wyciętymi w kształcie wzoru otworami. Jeżeli reprodukcja wzoru odbywa się z użyciem pędzla i farb - otwory te są większe, a przy użyciu flamastrów, kredek, ołówków - mniejsze.

Początkowe prace dzieci wykonują farbą plakatową używając grubego pędzla. W przypadku dzieci mających trudności z chwytem korzysta się efektywnie z pędzli do golenia, które dziecko chwyta całą dłonią. W celu zmniejszenia napięcia mięśniowego u dzieci, ćwiczenia wykonuje się najczęściej na dużych powierzchniach, w pozycji stojącej. Tempo śpiewania musi być wówczas bardzo wolne, dostosowane do ruchów ręki dziecka.

Stosowanie podczas ćwiczeń ruchowo - słuchowo - wzrokowych kart ćwiczeń z zestawu „Piosenki do rysowania” wymaga już od dzieci dość dobrej sprawności graficznej. Aby ułatwić ćwiczenie, w odpowiednich miejscach karty umieszcza się również małe szablony w formie szlaczka. Dzieci, które potrafią rysować po śladzie lub odwzorowują z pamięci - doskonale obywiają się bez szablonów. Wykonanie zadania przedstawionego na karcie kończy się ofiarowaniem dziecku w nagrodę obrazka (w oryginalnym zestawie „Piosenek do rysowania” są to samoprzylepne naklejki), który uzupełnia całość pracy. Przykładowo - nad narysowaną linią falistą dziecko przykleja nalepkę ze statkiem, na tle ukośnych linii obrazujących trawę dziecko nakleja zajaczkę itp. Moment samodzielnego uzupełniania obrazka jest momentem bardzo lubianym i oczekiwanym przez dzieci. Stanowi on swoistą nagrodę, dla której warto - zdaniem dziecka - uczestniczyć w ćwiczeniach. Takie nastawienie dzieci motywuje prowadzącego do jak największego uatrakcyjnienia części zajęć związanej z reprodukcją wzoru. Do kart ćwiczeń dokleja się więc rozmaite „kieszonki”, w których dzieci znajdują niespodzianki w formie nalepek, obrazków itp.

Nagrodą dla dzieci jest też eksponowanie ich prac po wykonaniu ćwiczeń, ale pod warunkiem wyeliminowania czynnika konkurencyjności. Z dziećmi głębiej upośledzonymi nie omawia się też prac pod kątem liczby i rodzaju popełnionych błędów. Kiedy dzieci są starsze i sprawniejsze albo lekko upośledzone umysłowo - omawia-

nie takie jest konieczne, o ile przeprowadzane jest w atmosferze życzliwości, a nie krytyki.

Tempo przechodzenia do opracowywania kolejnych wzorów graficznych zależy od postępów dzieci. Nad jednym wzorem można pracować tydzień, nad innym miesiąc. Obowiązująca tu zasada nieprzechodzenia do ćwiczeń trudniejszych, jeżeli dzieci nie opanowały wcześniejszego programu. Ponieważ do każdego wzoru dobrano kilka piosenek, wskazane jest, aby pracując nad wzorem - piosenki te zmieniać. Przykładowo - kiedy dzieci uczą się rysować koło, śpiewamy kolejno piosenki mówiące o bańkach mydlanych, o jabłku, o bałwanie, o bombkach itp. Takie postępowanie podnosi u dzieci poziom uogólniania i przyczynia się do rozszerzania ich wiedzy o świecie.

Zajęcia końcowe z dziećmi upośledzonymi umysłowo są bardzo krótkie. Podobnie, jak zajęcia wprowadzające, często mają one charakter rytuału. Powtarzane na zakończenie te same gesty czy piosenki są dla dzieci znakiem, że zajęcia dobiegły końca.

Badania nad skutecznością Metody Dobrego Startu w pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo wskazują na istotną jej rolę w całościowym procesie terapii. Metodę tę często stosuje się równolegle z Metodą Ruchu Rozwijającego. Obie te metody mają wiele wspólnych aspektów, natomiast w zakresie odmiennych - uzupełniają się.

Dzieci o najgłębszych zaburzeniach rozwoju, ze znacznymi trudnościami w zakresie komunikacji dobrze jest przygotować do uczestnictwa w terapii MDS, prowadząc z nimi sesje kontaktu z wykorzystaniem programu Christophera Knilla "Dotyk i komunikacja". W uzupełnieniu lub zamiennie z metodą Weroniki Sherborne można też wykorzystać "Programy Aktywności" tegoż autora.

Wspomniani wcześniej rodzice i terapeuci tworzący Fundację "Daj szansę" wykorzystują w terapii dzieci z dziecięcym porażeniem mózgowym metodę Glenna Domana, której celem jest doprowadzenie do tego, aby funkcje uszkodzonej części mózgu przejęła część nieuszkodzona. Dzieci usprawniane metodą Domana uczestniczą następnie z powodzeniem w terapii Metodą Dobrego Startu.

Zakończenie

Planując napisanie niniejszej pracy, świadomie zrezygnowałam z opisywania, w zasadniczej jej części, własnych doświadczeń z zajęć prowadzonych Metodą Dobrego Startu. Doświadczenia te są jeszcze niewielkie, ponieważ terapię tą metodą prowadzę od niespełna dwóch lat w niewielkim wymiarze czasowym (4 godziny tygo-

dniowo). Dzieci, z którymi pracuję są upośledzone umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym, w wieku około 9 - 12 lat. Wszystkie one poruszają się samodzielnie, dość dobrze koncentrują uwagę i są stosunkowo aktywne. Sądzę, iż prezentując wyłącznie mój własny sposób pracy Metodą Dobrego Startu, stosowany pod kątem potrzeb konkretnych grup dzieci, zawęziłabym problem wykorzystania tej metody w rewalidacji dzieci upośledzonych umysłowo. Tak więc zdecydowałam się na napisanie tego opracowania po części na podstawie własnych doświadczeń z zajęć, ale głównie jednak z uwzględnieniem dostępnej literatury, obejrzanych filmów video i wymiany pomysłów i spostrzeżeń z osobami pracującymi tą metodą.

W pierwszym roku prowadzenia zajęć pracowałam wyłącznie z dziećmi upośledzonymi umysłowo w stopniu lekkim z klas I - III. Program zajęć opracowałam na podstawie „Piosenek do rysowania”. Do diagnozy użyłam Skali Obserwacji Zachowania M. Bogdanowicz. Grupa liczyła 8 osób, zajęcia odbywały się 2 razy tygodniowo. Na pierwszych zajęciach w tygodniu dzieci uczyły się piosenki, prowadzone były zajęcia ruchowe i ruchowo - słuchowe. Kolejne zajęcia poświęcone były opracowaniu wzoru graficznego. Nauka prawidłowego reprodukcji wzoru zgodnie z rytmem piosenki zajmowała z reguły 2 - 3 tygodnie.

Dzieci początkowo miały duże trudności w zrozumieniu istoty zajęć. Często negatywne, wcześniejsze doświadczenia rodziły w dzieciach zahamowanie, nie mogły one zrozumieć, że w szkole, z nauczycielem można dobrze się bawić w śpiewanie i rysowanie. Pierwszy rok pracy przyniósł głównie efekty w postaci pozytywnych zmian zachowania się dzieci. Stały się one bardziej spontaniczne, radosne, aktywne i pomysłowe. Nastąpiła też zauważalna poprawa w zakresie orientacji w przestrzeni i w schemacie ciała. Nie było natomiast wymiernych efektów rzutujących na postępy dzieci dotyczące technik szkolnych, choć wychowawczyni kl. I - III twierdziła, iż znacznie poprawił się graficzny poziom pisma dzieci leworęcznych. Jednak ja sama, jako osoba prowadząca zajęcia nie potrafiłam w rzetelny i obiektywny sposób ocenić ich efektywności.

Kolejny rok pracy zaczęłam więc od opracowania „Arkusza diagnostycznego dziecka uczestniczącego w zajęciach prowadzonych Metodą Dobrego Startu”. Rozpoczęłam terapię od sesji zabawowych z jednym lub dwójką dzieci kolejno. Dało mi to możliwość bardziej wnikliwej obserwacji funkcjonowania uczniów, mogłam lepiej poznać ich słabe i mocne strony, a następnie opisać swoje spostrzeżenia w uporządkowanej formie w „Arkuszu”. Na tej podstawie sporządziłam też dwa programy zajęć: jeden dla dzieci lekko, a drugi dla umiarkowanie upośledzonych. Każda z 6 - osobowych grup odbywała zajęcia 2 razy w tygodniu. Uczniowie klas życia pracowali w oparciu o program „Piosenki do rysowania”, natomiast uczniowie upośledzeni w stopniu lekkim - uczestniczący w zajęciach drugi rok - realizowali z tego programu tylko niektóre - trudniejsze wzory. Poza tym zajęcia z nimi polegały głównie na wielozmysłowym poznawaniu liter.

Obecnie cykl zajęć nie został jeszcze zakończony. Z chwilą jego zakończenia dokonam ponownej, kontroli oceny funkcjonowania dzieci w poszczególnych sferach rozwojowych z użyciem dostępnych narzędzi, tj. Skali Obserwacji Zachowania M. Bogdanowicz i wspomnianego wcześniej „Arkusza”. Niemniej jednak już teraz mam pewne refleksje dotyczące postępów dzieci. W obu grupach znacznie poprawił się poziom komunikacji językowej. Dzieci lepiej rozumieją teksty piosenek i wypowiadają się na ich temat na wyższym poziomie. Dzięki zastosowaniu doświadczeń bazujących na idei Ruchu Rozwijającego, wzrosła także ogólna sprawność ruchowa dzie-

ci, zwłaszcza upośledzonych w stopniu umiarkowanym. Zauważalne stało się też to, iż dzieci w obu grupach coraz bardziej przechodzą od działania obok siebie do współpracy, pomocy, zabaw typu „razem”. Wydaje mi się to szczególnie cenne w przypadku dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym.

Cykl zajęć prowadzonych Metodą Dobrego Startu z dziećmi umysłowo upośledzonymi jest z założenia cyklem wieloletnim, dlatego też wymierne postępy u dzieci często są mało zauważalne. Zajęcia spełniły już na pewno ważną funkcję w uspołecznieniu dzieci, zaspokoili w pewnym sensie ich potrzebę zabawy, aktywności i sukcesu. Każde z dzieci, które przychodziły na zajęcia bawiło się, stawalo się coraz bardziej spontaniczne, zrelaksowane. Każdemu dawałam możliwość odniesienia sukcesu w takiej, czy innej formie. Mam nadzieję, że następne lata terapii MDS przyniosą dzieciom tych sukcesów coraz więcej.

Bibliografia

1. Bogdanowicz M., *Metoda Dobrego Startu w pracy z dzieckiem w wieku od 5 do 10 lat*. WS i P, Warszawa 1989.
2. Bogdanowicz M., Szlagowska D., *Piosenki do rysowania czyli Metoda Dobrego Startu dla najmłodszych*. Wydawnictwo „Fokus”, Gdańsk 1996.
3. Bogdanowicz M., Barańska M., Jakacka E., *Od piosenki do literki czyli Metoda Dobrego Startu dla uczniów klas „0” i „1” i uczniów mających trudności w nauce czytania i pisania*. Wydawnictwo „Fokus”, Gdańsk 1997.

4. Bogdanowicz M., Tomaszewska M., *Piosenki na literki*. Wydawnictwo "Elfax", Gdańsk 1994.
5. Bogdanowicz M., *Dostosowanie Metody Dobrego Startu do potrzeb dzieci autystycznych - efektywność tej modyfikacji*. (W:) Dykcik W. (red.), *Autyzm - kontrowersje i wyzwania*. Eruditis, Poznań 1994.
6. Bogdanowicz M., Kisiel B., Przasnyska M., *Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka*. WS i P, Warszawa 1996.
7. Bogdanowicz M., *Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym*. WS i P, Warszawa 1991.
8. Kaja B., *Zarys terapii dziecka*. Wydawnictwo WSP, Bydgoszcz 1995.
9. Zabłocki K.J., *Mózgowe porażenie dziecięce w teorii i terapii*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1998.

A N E K S

Copyright of Geowebtech, Inc. [Http://www.geowebtech.com](http://www.geowebtech.com)

**Scenariusz zabawy - ćwiczenia z dzieckiem upośledzonym
umysłowo w stopniu umiarkowanym z wykorzystaniem
elementów Metody Dobrego Startu.**

Pomoce: żywa lub sztuczna choinka, karta ćwiczeń, samoprzylepne gwiazdki, nagranie piosenki "Choinka", plansze ze wzorem graficznym.

Uwaga: zajęcia najlepiej jest przeprowadzać w okresie przygotowań do Świąt Bożego Narodzenia; zabawa taka stanowi ostatni etap nauki piosenki i poznawania oraz reprodukcji wzoru graficznego.

Przebieg zabawy:

Dorosły proponuje dziecku wspólne słuchanie, a potem śpiewanie piosenki "Choinka". Podczas śpiewania oboje klaszczą w rytm piosenki lub przytupują w jej rytm, tańcząc wokół choinki.

Dalszy ciąg zabawy przebiega z użyciem karty ćwiczeń. Dorosły proponuje dziecku, aby pokolorowało choinki zieloną kredką. Potem rozmawiają o choince. Dziecko odpowiada na pytania: co to jest choinka?, gdzie rosną choinki?, po czym można ją poznać?, przed jakimi świętami przynosimy do domu choinkę, aby ją ustroić?, co zawiesza się na choince?, co dzieci znajdują pod choinką? itp.

Dziecko śpiewa piosenkę i wodzi palcem po planszy ze wzorem graficznym - wyklejonym zielonym, nieco "kłującym" materiałem. Potem dziecko odnajduje wzór na karcie ćwiczeń i rysuje flamastrem kreski - pnie choinek. Śpiewając piosenkę, może też rysować kreski - szpileczki na gałązkach, a następnie ozdobić choinkę, dorysowując bombki i lampki.

W nagrodę dziecko otrzymuje samoprzylepne gwiazdki, które nakleja na czubkach choinek w kolejności od największej do najmniejszej.

Do gotowego obrazka dorosły przymocowuje sznureczek i razem z dzieckiem zawieszają pracę w wybranym miejscu, traktując ją jako element świątecznej dekoracji.

Opracowanie

Urszula Magdalena Sagun

ZSS Grajewo

**Arkusz diagnostyczny dziecka uczestniczącego
w zajęciach prowadzonych Metodą Dobrego Startu**

Imię i nazwisko Klasa

Data urodzenia Imiona rodziców

Adres

Dane z wywiadu

.....

.....

.....

OCENA FUNKCJONOWANIA DZIECKA

I. ROZWÓJ RUCHOWY

1. Motoryka duża

- ogólna sprawność ruchowa
-
- postawa ciała
-
- napięcie mięśniowe
-
- koordynacja ruchów
-

2. Motoryka mała

- umiejętności samoobsługowe
-
- sprawność podczas zajęć ekspresyjnych
-
- poziom graficzny pisma, rysunku
-

- 2 -

- napięcie w obrębie dłoni
 -
- #### 3. Lateralizacja
- ręka
 -
 - oko
 -

- noga

II. ORIENTACJA PRZESTRZENNA

- autoorientacja
- rozumienie stosunków przestrzennych
- poruszanie się pod kierunkiem
- planowanie elementów pisma, rysunku
- kierunek zapisu, kreślenia liter i figur

III. FUNKCJE WZROKOWE

- budowanie, układanie w/g wzoru
- rozpoznawanie kształtów
- dostrzeganie różnic i podobieństw
- odwzorowywanie figur, szlaków
- rozróżnianie liter (np. p - b - d - g)

- 3 -

- rozumienie na materiale obrazkowym

IV. FUNKCJE SŁUCHOWE

- zapamiętywanie poleceń

-
- zapamiętywanie tekstów rymowanych, melodii
-
- synteza i analiza wyrazów
-
- rytmizowanie wyrazów, tekstów
-
- technika czytania
-
- identyfikowanie kierunku i rodzaju dźwięku
-

V. MOWA

- zasób słownictwa
- wady wymowy
- zniekształcanie wyrazów
- agramatyzmy
- opowiadanie na podstawie tekstu
-

VI. KOORDYNACJA R-S-W

.....

.....

.....

VII. PROCESY EMOCJONALNO-MOTYWACYJNE

- koncentracja uwagi
-
- zainteresowanie zajęciami

Copyright of Geowebtech, Inc. Http://www.geowebtech.com

.....
• zachowanie podczas zajęć

.....
• uwagi

DATA

BADAJĄCY

Copyright of Geowebtech, Inc. Http://www.geowebtech.com

: